

Asikkalan kunnan järjestämät kuljetukset; Oppilaskuljetuksia sekä asiointivuoroja koskevat periaatteet

Tässä vihkosessa on määritelty ne yleiset periaatteet, joita noudatetaan koulukuljetusten järjestämisessä. Kuljetusperiaatteiden määrittely on lautakuntatason tehtävä ja tämä tarkoittaa sitä, että kuljetuksia suunnittelevat viranhaltijat myös niitä noudattavat. Koulukuljetukset ja kunnan muut kuljetukset ovat palapeli, jossa on monta liikkuvaa elementtiä ja monta mielipidettä. Näillä periaatteilla Asikkalan kunta takaa kuljetusten varsin hyvän perustason lasten ja muiden kuntalaisten liikkumiselle.

Koululaisten kuljettamisen perusrunko rakentuu linja-autovuoroille, joita täydentämään ostetaan taksivuoroja. Taksit ajavat syöttöliikennettä linja-autoille tai hoitavat koko kuljetusreitit, jos vaihtoehtoista linjaliikennettä ei ole. Tavoitteemme on toteuttaa kuljetukset palvelevasti, tehokkaasti, turvallisesti ja taloudellisesti.

Juha Leppialho
Koulutusjohtaja

Sisällysluettelo

1. Koulukuljetusten yleiset periaatteet	3
2. Lainsäädäntö	4
3. Palvelutason määrittely	5
3.1 Yleiset perusteet	5
3.2. Odotusajat ja keskimääräinen kävely aika	6
3.3. Kuljetusanomukset ja päätökset	7
3.4. Erityiset järjestelyt	7
3.5. Kuljetettavien luettelo	8
3.6. Järjestyksenpito	8
4. Liikenneturvallisuus	8
4.1. Vastuu	8
4.2. Vakuutukset	9
5. Koulukuljetusten pelisäännöt	9
5.1. Huoltajan muistilista	9
5.2. Koulukyytiläisen muistilista	10
5.3. Koulukuljettajan muistilista	10
6. Tiedottaminen	11
7. Muutoksenhaku	11
8. Yhteystiedot	11

1. Koulukuljetusten yleiset periaatteet

Esioppilaat

Esiopetuskuljetukset järjestetään kotoa tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitetusta päivähoitopaikasta esiopetukseen. Matka on ilmainen, jos se täyttää sekä lain ja kunnan asettamat perusteet. Lapsella ei ole oikeutta kuljetukseen kotoa päivähoitoon tai päivähoidosta kotiin tämän lain perusteella.

Lapset, joilla on tarve esiopetuksen lisäksi päivähoitoon, sijoitetaan päiväkotiin. Mikäli esiopetuksen järjestäjä ei voi tarjota lapselle päivähoitoa esiopetuksen lisäksi päiväkodissa vaan perhepäivähoidossa, niin silloin lapsella on oikeus maksuttomaan kuljetukseen (lapsen itse kuljettavan matkan osuus on enintään yksi kilometri).

Asikkalan koulutuslautakunta päättää periaatteet ja ehdot, joiden täytyessä kunta järjestää oppilaalle koulukuljetuksen.

Jos vanhemmat haluavat esiopetukseen osallistuvan lapsen päivähoitopaikan olevan perhepäivähoidossa, vanhemmat vastaavat itse kuljetuksesta.

Mikäli esioppilas ei tarvitse jonakin päivänä kuljetusta, tulee huoltajien ilmoittaa se suoraan kuljettajalle.

Koululaiset

Perusopetuksen oppilaiden varsinaisella koulumatkalla tarkoitetaan oppilaan päivittäistä kodin / asunnon ja koulun välistä matkaa, jonka oppilas kulkee kouluun mennessään ja sieltä palatessaan. Koulukuljetukset järjestetään kodin ja koulun väliselle matkalle.

Kunnan velvollisuutena ei ole järjestää koulukuljetusta koko matkalle, vaan kuljetus voidaan järjestää vain osalle matkasta. Matka, joka oppilaan tulee varautua kulkemaan omin neuvoin, on pisimmillään omavastuumatkoina määritelty kilometriraja.

Koulukuljetusten järjestämisen pääperiaatteena on kulkeminen lyhintä mahdollista reittiä pitkin ja edullisinta kulkuneuvoa käyttäen. Ensisijainen kulkuneuvo on linja-auto. Ne, jotka eivät ole tyytyväisiä kunnan tarjoamaan perustasoon, hoitavat kuljetuksen itse. Kuljetusreitit ja -ajat voivat lukuvuoden aikana muuttua.

Kunta ei vastaa erillisistä kuljetuksista huonoissa keliolosuhteissa. Näissä tapauksissa huoltajan vastuulla on päätös kouluun lähettämisestä. Ongelmatilanteessa kuljettaja ottaa yhteyttä sivistystoimistoon.

Koulukuljetusten sujuminen kuljetusreiteillä edellyttää, että oppilaat ovat riittävän ajoissa sovituksessa noutopaikassa. Autoa tulee odottaa 15 minuuttia yli sovituksen aikataulun, jonka jälkeen

lapsi voi palata kotiin ja ottaa yhteyttä joko vanhempiin, kouluun tai sivistystoimistoon. Jos lapsi myöhästyy kuljetuksesta, erillistä kuljetusta ei järjestetä. Tällöin kuljetus kouluun on vanhempien vastuulla.

Vanhempien tulee ilmoittaa taksikuljettajalle ja/tai sivistystoimistoon mikäli lapsi ei tarvitse jonakin päivänä kuljetusta. Ilmoittamatta jättämisestä voi seurata ylimääräisen ajon maksaminen. Oppilaan jäädessä tilapäisestä pois taksikuljetuksesta, kuljettajalle voi laittaa myös tekstiviestin puhelinsoiton sijaan.

Alle 135 cm pituiset lapset kuljetetaan ensisijaisesti taksin takaosassa. Toissijaisesti heitä kuljetetaan etupenkillä turvalaitteessa.

Poikkeukset kuljetusoikeuksiin myöntää sivistyslautakunta. Asiantuntijalausuntojen perusteella päätöksen voi tehdä sivistysjohtaja ja esioppilaiden osalta päätöksen tekee varhaiskasvatuspäällikkö.

2. Lainsäädäntö

Perusopetuslaki 32 §

Koulumatkat

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitetusta päivähoidosta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. (19.12.2003/1139)

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. (24.6.2010/642)

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi, jos esiopetusta saava lapsi osallistuu toisessa kunnassa järjestettävään lasten päivähoitoon lasten päivähoidosta annetun lain 11 c §:ssä tarkoitetulla tavalla, opetuksen järjestäjällä on oikeus edellyttää, että lapsen huoltaja vastaa lapsen kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista päivähoito- ja esiopetuspaikan välillä. (8.4.2011/324)

Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta

Lukiolaisille, joille on myönnetty koulumatkatukea lain mukaan (KELA), pyritään järjestämään koulukuljetus tukikuukausien ajaksi. Opiskelijoilta peritään KELA:n määrittelemä omavastuuosuus jokaiselta tukikuukaudelta joko Matkahuollon tai kunnan toimesta. Lukiolaisiin ei sovelleta odotusaikoja.

3. Palvelutason määrittely

3.1 Yleiset perusteet

Asikkalan kunta järjestää esi- ja perusopetuksessa oleville oppilailleen koulukuljetuksen seuraavasti:

- 0-2 luokka, jos koulumatka on pidempi kuin kolme (3) kilometriä
- alle 3 km matkalle maksuttoman esiopetuskuljetuksen saa myös lapsi, jos perheessä on esiopetusikäisen lapsen lisäksi 2 muuta alle kouluikäistä lasta
- 3-9 luokka, jos koulumatka on pidempi kuin viisi (5) kilometriä
- 0-6. luokka, jos hän joutuu ylittämään tai kulkemaan valtatie 24 varrella, nopeusrajoitus on vähintään 80 km/h, eikä käytettävissä ole kevyenliikenteen väylää
- 0-2. luokka, jos hän joutuu ylittämään tai kulkemaan valtatie 24 varrella, nopeusrajoitus on vähintään 60 km/h, eikä käytettävissä ole kevyenliikenteen väylää
- 0-6. luokka, jos 313 tiellä koulureitillä ei ole kevyenliikenteen väylää
- jos 1-6. luokan oppilas anoo vieraaseen koulupiiriin, kunta ei järjestä kuljetusta eikä vastaa kuljetuskustannuksista
- jos 1-6. luokan oppilas siirretään vieraaseen koulupiiriin, kunta järjestää ja vastaa kuljetuskustannuksista
- jos 1-6. luokan oppilas osallistuu iltapäiväkerhotoimintaan, kunta ei ole velvollinen järjestämään kuljetusta eikä vastaamaan kuljetuskustannuksista
- oppilaan edellytetään saapuvan kuljetusreitinvarteen. Omavastuuraja on enintään esikoululaisilla yksi (1) kilometri, 1-6 luokilla kolme (3) kilometriä, 7-9 luokilla neljä (4) kilometriä.
- kuljetusoppilaat sijoitetaan pääsääntöisesti ”kuljetusluokalle”
- oppilaalla voi olla vain yksi väestörekisteritiedoissa oleva kotiosoite

- lukujärjestykseen tehtävät muutokset ilmoitetaan autoilijoille vähintään 3 pv ennen muutosta
- työelämään tutustumassa olevalle oppilaalle korvataan jakson aikainen kulkeminen julkisella liikenteellä, kotikunnassa, mikäli matka yhteen suuntaan on yli 5 kilometriä

Matkanpituus tarkoittaa yhdensuuntaista koulumatkaa.

Matkojen pituudet mitataan tarvittaessa Asikkalan teknisen toimen laitteilla tai etukäteen sovitulla muulla luotettavalla mittaussuunnitelmällä. Koulumatkan pituus määräytyy tavanomaisen, normaalisti käytettävän ja lyhyemmän tien mukaan.

Koulumatkaa mitattaessa lähtöpiste on kotipiha-asuinrakennukseen kuuluvan pihan portti tai tällaisen portin paikka, jonka voidaan luonnollisesti katsoa kuuluvan pihapiiriin. Koulun pihan mittauspiste on koulun pihan portti.

Kunnan järjestämät kuljetukset ovat avoimia kaikille. Varsinaisissa koulukuljetuksissa etusija on esi- ja peruskoulun oppilailla. Muilta matkustajilta voidaan periä enintään bussilipun hinta.

Asiointivuoroilla voi kulkea myös oppilaita. Asiointivuorot toimivat myös kutsupohjaisesti. Tällöin vuoron perusreitit muotoutuu päivittäin kutsujen perusteella. Poikkeama perusreitiltä voi olla yhteen suuntaan 5 km. Matkustajia autetaan tarvittaessa siirtymään kotoa autoon ja autosta kotiin. Asiointivuoroja järjestetään, mikäli reitillä on keskimäärin (neljä) 4 matkustajaa. Tarkastelujakso on lukuvuosi, 1.8. – 31.7.

3.2. Odotusajat ja keskimääräinen kävelyaika

Oppilas voi joutua käyttämään koulumatkallaan useita eri kuljetusmuotoja. Aikataulusta johtuen oppilas voi joutua odottamaan koulun alkamista ja/tai kuljetusta aamulla ja/tai iltapäivällä. Oppilasta ei viedä välttämättä suorinta tietä kotiin tai kouluun. Odotusajat pyritään pitämään kohtuullisina. Oppilas voi joutua saapumaan kuljetusreitien varteen (omavastuuraja).

Perusopetuslain 32 § mukaan oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. Kokonaisaikaa laskettaessa huomioidaan myös kävelyaika kuljetusreitien varteen. Oppilaan kilometriä kohti tarvitsema keskimääräinen kävelyaika on seuraava:

ikävuosi	kävelyaika minuuttia
5	16
6	15
7	14

8	13
9	12,5
10	12
11	11,8
12	11,6
13	11,4
14	11,2
15	11
16	10,8

3.3. Kuljetusanomukset ja päätökset

Kuljetusetuus anotaan vuosittain. Kouluun tulevien oppilaiden kuljetusanomus toimitetaan sivistystoimistoon. Jo koulussa olevat oppilaat palauttavat täytetyn anomuksen omalle koululle, josta se toimitetaan sivistystoimistoon. Kuljetusanomus - lomake löytyy myös www.asikkala.fi sivustolta

Päätös lähetetään ensisijaisesti koulun kautta oppilaan kotiin, toissijaisesti postin mukana kotiin. Linja-autolla kulkevien oppilaiden tulee selvittää reittiliikenteen aikataulut, joilla voivat kulkea. Taksilla kulkeville oppilaille lähetetään postia taksin aikatauluista. Koulut ohjaavat oppilaat tarvittaessa takseihin ja linja-autoihin.

Esioppilaan kuljetusanomus toimitetaan päivähoitotoimistoon. Hakemuslomakkeita saa päivähoitotoimistolta, sen voi tulostaa kunnan nettisivuilta ja lisäksi on käytössä sähköinen hakulomake. Päätökset lähetetään postitse kotiin.

3.4. Erityiset järjestelyt

Terveydellisiin syihin perustuvaa koulumatkan järjestämistä tai koulumatkakulujen korvausta haetaan sivistystoimistosta. Hakemuksen perusteluna tulee olla lääkärinlausunto. Peruskoululaisten osalta päätöksen tekee sivistysjohtaja. Esioppilaiden osalta päätöksen tekee varhaiskasvatusjohtaja.

Oppilaan huoltajalle voidaan maksaa kuljetuskorvausta enintään bussilipun hinta tai muu sovittu hinta. Korvausta ei makseta, jos reitillä kulkee kunnan järjestämä kuljetus eivätkä esim. terveydelliset syyt vaadi erilliskuljetusta.

Uudet liikenteen vaarallisuuteen perustuvat päätökset tekee asiantuntijalausuntojen perusteella sivistyslautakunta.

3.5. Kuljetettavien luettelo

Asikkalan kunta antaa luettelon koulukuljetusetuuden piiriin kuuluvista oppilaista taksikuljetuksen suorittajalle. Luettelo tulee olla autossa kuljetusten aikana. Sivistystoimisto päivittää sen tarpeen vaatiessa.

Tilaaaja maksaa vain luetteloon merkittyjen koululaisten kuljetuksesta. Muista matkustajista sekä lipputuloista tehdään laskulle merkintä.

3.6. Järjestyksenpito

Kuljettajan on huolehdittava, että alle 15-vuotias lapsi matkustaa turvavyö kiinnitettynä. Mikäli oppilas ei kehotuksista huolimatta kiinnitä turvavyötä kuljettaja ottaa yhteyttä kouluun, vanhempiin tai sivistystoimistoon.

Mikäli kuljetuksen aikana on vakavia järjestyshäiriöitä, kuljettaja voi ottaa yhteyttä poliisiin.

4. Liikenneturvallisuus

4.1. Vastuu

Huoltajat ovat ensisijaisesti velvollisia opastamaan lapsiaan liikkumaan turvallisesti liikenteessä. Koulukuljetuksessa mukana olevien lasten huoltajat vastaavat siitä, että lapsi pääsee turvallisesti kotoa autoon ja autosta kotiin.

Oppilas on koulun vastuulla autosta noustessa kouluun ja koulun päättymisestä autoon nousuun, mikäli käyttää hänelle järjestettyä kuljetusta. Koulu ohjaa ja valvoo kuljetusoppilaiden käyttäytymistä koululla oppilaiden odottaessa aamulla koulutyön alkua ja iltapäivällä kuljetusautojen saapumista.

Liikennöitsijöiden vastuu kattaa oppilaiden autoon noususta kotipysäkille ja kotipysäkiltä koulun pysäkille jättämiseen.

Jokaisella koululla on omat säännöt koulumatkojen kulkemisesta polkupyörällä. Säännöt vaihtelevat ottaen huomioon koulun sijainnin ja liikennejärjestelyt.

4.2. Vakuutukset

Koululaisvakuutuksen perusteella korvataan tapaturmat, jotka sattuvat varsinaisella kouluajalla; opetuksen aikana, välitunnilla ja muussa koulun työsuunnitelman mukaisessa toiminnassa sekä matkalla suorinta turvallista tietä kouluun tai koulusta kotiin. Vakuutus on voimassa myös ulkomailla työsuunnitelman mukaisten luokkaretkien ja leirikoulujen aikana.

Kunnan ottama vakuutus ei korvaa sitä, jos oppilas aiheuttaa vahinkoa toiselle osapuolelle, eikä sitä, jos vaatteet, silmälasit tms. rikkoutuvat. lästä huolimatta vahingontekijä tai hänen holhoojansa joutuu korvaamaan aiheuttamansa vahingot.

5. Koulukuljetusten pelisäännöt

Koulukuljetuksen odotteluun ja autosta poistumiseen liittyy monia riskejä. Oppilas voi vaikuttaa omaan turvallisuuteensa käyttäytymisellään. Kuljettajalle on taattava työrauha. Oppilaat eivät myöskään saa häiritä muita matkustajia.

5.1. Huoltajan muistilista

- Ilmoita taksinkuljettajalle ja/tai koulutoimistoon kuljetustarpeiden muutoksista hyvissä ajoin, esim. lapsen sairastumisesta tai muista poissaoloista, ettei auto aja turhia reittejä. Kunta perii tarvittaessa turhien ajojen kustannukset vanhemmilta.
- Ilmoita taksinkuljettajalle tai sivistystoimistoon kuljetuksiin liittyvistä terveydentilaa koskevista asioista (esim. allergiat, pahoinvointi).
- Tarkista linja-autojen aikataulut. Esim. www.matkahuolto.fi.
- Kunta maksaa lukuvuoden ensimmäisen bussikortin. Mikäli kortti häviää tai rikkoutuu, peritään uudesta kortista kulloinkin voimassa olevan kustannusten mukainen maksu.
- Keskustele lapsen kanssa pysäkillä ja autossa käyttäytymisestä. Reissuvihko tai infolappu on myös kuljettajan ja vanhempien välinen tiedotusväline.
- Huolehdi, että olet ajoissa lähettämässä tai vastaanottamassa saatettavaa lasta.
- Tarkista, että lapsen ulkoiluvaatteissa on heijastimet.
- Huolehdi, että lapsi on ajoissa odotuspaikalla.
- Liikennöitsijä ja oppilaan huoltajat sekä oppilas sopivat keskenään yhteistyössä sivistystoimiston kanssa autoille lapsen aiheuttamista vahingoista. Kunta ei ole korvausvelvollinen vahingoista.

- Kuljettajalta voi kysyä autoon jääneitä tavaroita.
- Talvitapahtumia varten saa autossa kuljettaa liukureita, suksia ja luistimia asiallisesti pakattuna.

5.2. Koulukyytiläisen muistilista

- odota kyytiä pysäkillä tai sovitussa paikassa, ei ajoradalla
- ole sovitussa noutopaikassa (vähintään 5 min. ennen) riittävän aikaisin ja odota 15 minuuttia yli sovitun ajan
- tarkista linja-autojen aikataulu esim. www.matkahuolto.fi
- hämärän ja pimeän aikana käytä aina heijastinta
- näyttämällä pimeällä bussikortin heijastinpintaa autoon päin kuljettajan on helpompi havaita sinut
- autoon ei saa mennä eikä siitä saa poistua liikenteen puolelta
- älä ryntää autoon muita matkustajia töniä
- ennen linja-autoon menoasi ota bussikortti tai matkalippu esiin ja laita kortti talteen
- ota reppu pois selästä ja laita se syliin, repulla ei voi varata paikkaa
- tervehdi kuljettajaa, käytäydy autossa hyviä tapoja noudattaen, autossa ei saa syödä, juoda tai piirtää, jos kuuntelet musiikkia käytä korvakuulokkeita
- muista kytkeä turvavyö
- anna vanhuksille ja vammaisille aina istumapaikka
- auton liikuessa pysy omalla paikallasi
- jos voit pahoin ilmoita, tai pyydä kaveriasi ilmoittamaan siitä kuljettajalle
- tarkista, että et unohtanut mitään autoon
- odota, että auto on lähtenyt pysäkiltä ja katso joka suuntaan ennen kuin lähdet ylittämään ajorataa

5.3. Koulukuljettajan muistilista

- pyri olemaan täsmällinen aikataulussa ja huomioi kelivara
- aja odotusalueelle rauhallisesti
- ota lapset kyytiin ja jätä kyydistä sovitussa paikassa
- lapsen poistuminen ja tulo kyytiin tapahtuu aina tien reunan puolelta

- huolehdi, että autoon siirtyminen ja poistuminen tapahtuvat rauhallisesti ja kiireettä
- tarkista, että lapset ovat kyydissä ja turvavöissä ennen kuin lähdet liikkeelle
- ilmoita matkustajille aikataulumuutokset
- ilmoita turhat ajot sivistystoimistoon
- huolehdi, että auto on siisti
- muista liikennesäännöt ja liikennekäyttäytyminen
- muista, että olet oheiskasvattaja, käyttäytymisesi ja kielenkäyttösi on oltava ystävällistä ja asiallista
- muista, että vammaiset oppilaat tarvitsevat erityishuomiota
- jos kuljetuksessa esiintyy ongelmia, ota yhteyttä ensin koulun opettajiin tai sivistystoimistoon, tarpeen vaatiessa myös lapsen vanhempiin

6. Tiedottaminen

Koulut käyvät kuljetusjärjestelyjä läpi yhdessä kuljetusoppilaiden kanssa. Koulujen vanhempainilloissa tiedotetaan kuljetusasioista. Tarvittaessa pyydetään koulukuljettajia ja/tai sivistyspalveluiden edustajia mukaan kokoukseen.

Kuljetusperiaatteet ovat kunnan nettisivuilla www.asikkala.fi, jossa ne on kaikkien luettavissa.

Sivistystoimisto, vanhemmat, autoilijat ja koulut tiedottavat tarvittaessa kaikkia osapuolia.

7. Muutoksenhaku

Jos olet tyytymätön

- kuljetusjärjestelyihin, ota yhteyttä kouluun tai koulutoimistoon.
- kuljetusperiaatteisiin, sivistyslautakunta käsittelee muutokset.
- kuljetuspäätökseen, valituksen käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus.

8. Yhteystiedot

Sivistystoimisto
fax: 03 888 6268

Juha Leppialho, p. 044 778 0259, koulutusjohtaja

K O U L U T U S P A L V E L U T

sähköposti: juha.leppialho@asikkala.fi

Aija Viikilä, p. 044 778 0231, talouspäällikkö
sähköposti: aija.viikila@asikkala.fi

Esiopetus
Hillevi Anttila, p. 044 778 0321, vt. varhaiskasvatusjohtaja
sähköposti: hillevi.anttila@asikkala.fi

Periaatteet on päivitetty: Koulutuslautakunta 10.1.2017 §
57